

Stora variationer gör egen flytgödselanalys lönsam

Schablonen säger lite om nötflytgödsels värde

	Medelvärde	Lägsta värde	Högsta värde	Jordbruksverkets schablon
N-gödslingseffekt ammoniumkväve vid 25 % förluster (kg/25 ton)	35	16	78	30
P (kg/25 ton)	12	1	22	15
K (kg/25 ton)	74	34	151	100
Kostnad för kompletteringsgödsling upp till 90 kg N/ha (kr/ha)	640	850	140	690

Tabellen visar variationen av växtnäringsinnehållet i flytgödsel från 65 gårdar med mjölk- och/eller köttproduktion samt Jordbruksverkets schablonsiffror. Att kompletteringsgödsla en vårspriden 25 tons flytgödselgiva till vall upp till 90 kilo kväve per hektar med en N27-produkt kan variera mellan 140 och 850 kronor per hektar.

Innehållet av växtnäring i stallgödsel kan variera mycket mellan gårdar. En genomgång av 65 gårdars flytgödselanalyser visar på stora variationer. När egen stallgödselanalys ställs mot schablonvärde blir valet enkelt.

Växtnäringsinnehållet i stallgödsel styrs av gödseltyp och djurslag men även av mjölkavkastning, ströinblandning, vattenanvändning och täckning av gödsellagret. Också markens innehåll av växtnäringsämnen och grödvalet spelar in. Exempelvis är erfarenheten från gårdar med mycket majs i foderstaten att flytgödseln har ett lägre kaliuminnehåll. Det är majsens lägre

innehåll av kalium jämfört med vall som slår igenom. Om man då saknar egen gödselanalys av sin flytgödsel återstår de schablonsiffror som Jordbruksverket tillhandahåller. Hur blir det då när dessa schabloner används för att bestämma mängden inköpt kompletteringsgödsel?

I en ny sammanställning av flytgödsel har analysvärden från 65 gårdar med

mjolk- eller köttproduktion placerade mellan Dalarna och Gävleborg i norr och Sörmland i söder, sammanställts, se tabell. Proverna är tagna mellan 2007 och 2011 och visar att NPK-innehållet kan spreta en hel del och att sanningen kan vara väldigt långt bort från schablonsiffrorna. Kvävegödslingseffekten varierar exempelvis mellan 16 kilo kväve och 78 kilo kväve för en 25 tons giva. Räknar vi med att kompletteringsgödsla en bandspriden 25 tons flytgödselgiva på våren till vall med en N27-produkt varierar kostnaden stort. För att nå en total kvävegiva på 90 kilo kväve per hektar skulle kostnaden variera från cirka 140 till 850 kronor per hektar.

Bra provtagning – bättre analysvar

Hur tar man då ett prov på bästa sätt av sin stallgödsel? Som med alla prov som skickas på analys gäller det att få ett representativt material för hela partiet för att få ett trovärdigt svar. För flytgödsel gäller det att röra om i lagringsbehållaren väl innan provtagningen. Därefter ska flera små delprover, 7-9 stycken, tas från brunnen och blandas i en ren hink. Innan provet hinner sedimenteras igen tas den mängd ut som analysföretaget efterfrågar till sin analys. Frys därefter gärna provet. Låga temperaturer krävs för att förhindra att delar av kväveinnehållet omvandlas till gasform och sedan lämnar provet när locket på provburken skruvas av. Tänk på att om gödselns pH-nivå är hög, över 8, som i till

exempel urin och biogödsel ökar risken för kväveförluster vid hantering av provet.

Man kan ta prov även på fastgödsel och djupströgödsel men för att det ska ge ett bra värde krävs det att ett representativt prov från ett ganska homogent material kan tas ut. Är det svårt att ta ut ett jämnt prov är det istället bättre att använda Jordbruksverkets schablonvärden.

När ska provet tas

Provtagning av gödsel kan givetvis göras varje gång brunnen ska tömmas under ett års tid. Mer troligt är att man tar prov vid ett tillfälle under året. När ska då detta tillfälle infalla? Växtnäringsinnehållet kommer att variera under året men eftersom det oftast är störst mängd stallgödsel som körs ut under våren och försommaren är det främst aktuellt att ta provet vid denna tidpunkt. Däremot skulle jag rekommendera att ta ett prov från varje brunn på gården. Och eftersom flytgödselbrunnen ska röras om innan provtagningen är det mest lämpligt att ta ut provet i samband med spridningstillfället trots att detta innebär att analysvaret kommer efter att spridningen är gjord. En extra omröring enbart för provtagning innebär ökade kväveförluster och det kan vi inte räkna hem. Ett alternativ till provtagning från flytgödselbrunn är att provta i omrörd pumpbrunn. Tas prover från pumpbrunnen är rekommendationen att utföra provtagningen fyra gånger jämt fördelat under ett år.

Är det då någon vits att provta sin gödsel år ut och år in utan att någon förändring skett? Generellt bör nya prover tas när förändringar i produktionen görs. En ändrad foderstat eller ökad användning av vatten i stallen kan göra stor skillnad och göra stallgödselanalysen inaktuell från ett år till ett annat.

Kväveburken ett komplement

Som ett komplement till analys gjord på labb är att skaffa en kvävemätare för gårdsbruk – den så kallade kväveburken. Med hjälp av den kan ammoniumkväveanalyser göras snabbt och enkelt vid ett flertal tillfällen under året. Kväveburken är även godkänd som analys i stödet för miljöskyddsåtgärder. Prislappen för kväveburken är cirka 3 400 kronor och räcker till cirka 50 analyser. Ett refillsätt till kväveburken kostar cirka 220 kronor. Priset för en fullständig analys gjord på labb ligger på mellan 700 och 800 konor per prov medan en labbanalys av endast ammoniumkväve ligger på cirka 200-300 kronor. ■

MARIE LUNDBERG, HS KONSULT NYKÖPING
marie.lundberg@hushallningsallskapet.se

Vi gör din växtodling lönsammare!

